

Sint-Godelieveabdij van Gistel

Op de groene rand van de stad Gistel, juist ver genoeg verwijderd van de drukke baan Torhout-Oostende en Brugge-Nieuwpoort, ligt het witte beluik van de Sint-Godelieveabdij. Wie pelgrimeert naar Sint-Godelieve kent en bemint deze verrassende oase van vroomheid, dit zalig visioen van vrede. Reeds in de 16e eeuw droeg de abdij de benaming 'Ten Putte', en zij wordt in de volksmond nog altijd 't Putje' genoemd. Het klooster werd namelijk opgericht dichtbij de put, waarin het gewurgde lichaam van Sint-Godelieve werd ondergedompeld. In de oudst bekende literaire bron wordt de abdij reeds verbonden met de naam van Sint-Godelieve. Vóór 1203 schrijft Stefaan, bisschop van Doornik, aan Lambrecht van Brugge: „Er staat in mijn bisdom een klooster van zusters, dat weinig bekend is, maar uitmunt door goede regeltucht. De zusters leven er in strenge afzondering en armoede. Zij vereren een heilige die Godelieve noemt". Godelieve van Gistel werd heilig verklaard in 1084. De stichting van de abdij moet ongetwijfeld rond die eeuwwisseling gebeurd zijn (1095-1105), toen in Vlaanderen nog drie vrouwenkloosters werden opgericht: Nonnenbosch bij Ieper (1093), Merkem bij Diksmuide (vóór 1110) en Bourbourg in Frans-Vlaanderen (1103).

Dorenzele

Rond 1226 ontkomt ook de Benediktinessenabdij van Gistel niet aan de wondere aantrekkingskracht van Cîteaux. De 13e eeuw is de gouden eeuw van de Cisterciënserinnen. Een groep jonge zusters verlaat de St.-Godelieveabdij en vestigt zich te Dorenzele, bij Eeklo, op een erf dat eigendom was van de Gistelse abdij. De onlangs gepubliceerde

charters van deze abdij laten voldoende aanvoelen dat de oprichting van Dorenzele uit een conflictsituatie gegroeid is. Er zijn herhaalde onenigheden tussen Gistel en Dorenzele. Men kan dus niet beweren dat de zusters van Gistel zich een nieuwe stichting hebben veroorloofd. In 1234 wordt Dorenzele officieel een Cisterciënserinnenabdij.

Unie van Bursfeld

Dank zij de abdis Maria van Gent († 1481) kan de St.-Godelieveabdij zich in de crisisjaren van de 15e eeuw handhaven. Gistel sluit aan bij de Unie van Bursfeld, en aanvaardt de jurisdictie van de abdij Sint-Laurens van Oostbroek. Daardoor wordt zij de eerste abdij van de Zuidelijke Nederlanden die dit initiatief durft nemen. Er zouden meer dan twintig jaar verlopen vóór een mannenabdij (Gembloux) het voorbeeld van de monialen zou volgen.

Onder het abbatiaat van Katarina van Maere († 1510) telt de abdij 43 monialen. Het klooster is overbevolkt, en de visitatoren dringen aan dat geen novicen meer zouden aanvaard worden. Abdis Margriet van Beke († 1541) vergroot de abdijsgebouwen. Onder haar bestuur zijn 21 meisjes ingeschreven als 'commensalen', internen aan het abdijschooltje. Zij krijgen er o.a. les van de Hollandse Benediktijnen, die als biechtvaders te Gistel verblijven.

In de 16e eeuw duurt de bloeitijd voort. Abdis Godelieve Payers († 1553) kan in 1543 nog 4 professies afnemen en 1 zuster, Betkin van Emere, inkleden. De abdij aanvaardt ook broeders, die professie afleggen in de handen van de abdis. Zo reveleren de rekeningboeken van 1557 de namen van Gillis vanden Bussche en Joris Heyndrix. Bij deze

laatste naam noteert men: 'profeste om donaetbroeder te syn'. Zijn habijt werd gemaakt te Brugge door Jan Albrecht. Er is een relatieve materiële welstand merkbaar. Men geeft geld uit om de reiskosten te betalen van biechtvaders en monialen. Er wordt een orgelist ontboden 'om Suster Grietken te leeren'. Tijdens het abbatiaat van Margriet van Beke wordt het reliekschrijn van St.-Godelieve verworven. Enkele jaren later schildert een Brugs Meester de beroemde *Godelievetafel* voor de Gistelse abdij. In 1566 telt men op de hofstede van de abdij 38 schapen, 10 lammeren, 6 kalveren en een niet nader genoemd aantal varkentjes.

In ballingschap

Op 12 oktober 1578 staan de Geuzen vóór de abdijspoorten. Het klooster wordt geplunderd. De zusters verblijven een tijdje te Gistel zelf, in het huis van Adriaan Zorghe, wiens dochter Maaïke in het klooster school liep. Vanaf 1 januari 1579 zijn ze te Brugge, maar omdat de Calvinistische druk te groot wordt vluchten zij verder naar Veurne. In 1585 keren ze te Brugge terug, en nu definitief. Vanaf 1602 vestigen zij zich in het klooster Magerzo, op de Ganzeplaats. De abt van Sint-Andries, Henricus vanden Zype, trekt zich het lot van de zusters in ballingschap erg aan. Omdat hij een mogelijke terugkeer naar Gistel uitsluit, keert zich een deel van de communiteit tegen hem. Maar de abt wint het pleit, zowel bij de bisschop als bij het stadsmagistraat. De nieuwe St.-Godelieveabdij zal er in de Boeveriestraat komen.

Terug naar Gistel

Iets meer dan 3 eeuwen zijn de monialen uit

Foto D. Anselm Hoste

Gistel weggebleven. Op 2 juli 1891 komen 11 Brugse zusters terug 'ad locum martyrii', naar de plaats waar de grond geheiligd werd door de marteldood van St.-Godelieve. In 1934 krijgt 'Ten Putte' opnieuw de titel van abdij. De eerste abdis wordt Placida De Keuster († 1952). Haar opvolgster, de huidige abdis, noemt Godelieve Jonckheere. Het neo-gotische abdijcomplex werd in 1952 door architect Arthur De Geyter in een zeer aantrekkelijk klooster herschapen. De abdij telt 17 monialen, en maakt deel uit van de Vlaamse Provincie van de Benediktijner-congregatie van Subiaco.

Kunstschaten

Het mooiste kunstwerk van de abdij is de *Godelievetafel*, die men in de devotiekapel kan bewonderen. Dit kunstwerk heeft de vorm van een kastje met twee deurtjes. De geopende luikjes vertonen taferelen uit het leven van de heilige Godelieve. In het fronton

vindt men de datum 1568.

In het koor van de zusters hangen nog twee 18e-eeuwse mirakelschilderijen. In het refectorium kan men een 16e eeuwse schilderij op doek zien, dat de wurging van Godelieve voorstelt. In dezelfde plaats staat in een nis boven de ingangsdeur, een mooi 16e eeuws eikenhouten beeld van Godelieve. In de grote spreekkamer bevindt zich een schilderij, uit de eerste helft van de 17e eeuw, dat de legendarische stichting van de abdij, door Edtih, voorstelt.

Bezoekdagen

Kerk, devotiekapel en spreekkamers kan men steeds bezichtigen. Er is een spijzaal, waar ook groepen terecht kunnen. Het naamfeest van Godelieve (6 juli) maakt van deze maand een Godelievemaand. Dan zijn er dagelijks bedevaarten naar dit rustig heiligdom, waar het goed is te verblijven.

D. Anselm Hoste

Het Kraaikapelleke op de Mote.

